INFORME 6 -DADES SINTÈTIQUES I MONOGRÀFIQUES DEL CAMP DE TARRAGONA-

NÚM. 2: TENDÈNCIES RECENTS DE DISTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ

1. EVOLUCIÓ DEMOGRÀFICA RECENT

Actualment el Camp representa el 8,22% de la població catalana i l'1,31% de l'estatal. L'evolució demogràfica les darreres dècades configura aquest territori –tot i la frenada relativa recent- com un dels principals pulmons de creixement del país (taula 1). Aquesta evolució aprofita el dinamisme econòmic i els factors de localització de l'àrea.

Taula 1: Evolució comparativa de la població per àmbits territorials

	2001	2010	2011	Var 01-11	Var 10-11
A.Camp	35.777	45.326	45.189	9.412	-137
B. Camp	146.522	190.440	191.947	45.425	1.507
B. Penedès	60.369	99.786	101.115	40.746	1.329
Conca B.	18.780	21.437	21.290	2.510	-147
Priorat	9.228	10.145	10.087	859	-58
Tarragonès	182.613	249.718	250.142	67.529	424
Camp T.	**453.289**	**616.852**	**619.770**	**166.481**	**2.918**
Metropolità	4.390.413	5.012.961	5.029.181	638.768	16.220
C. Gironines	567.552	738.352	741.899	174.347	3.547
Terres Ebre	158.797	191.568	191.631	32.834	63
Ponent	300.686	363.900	366.022	65.336	2.122
C. Centrals	426.561	512.086	513.926	87.365	1.840
A. Pirineu	64.067	76.662	77.189	13.122	527
Catalunya	**6.361.365**	**7.512.381**	**7.539.618**	**1.178.253**	**27.237**
Espanya	**41.116.842**	**47.021.031**	**47.190.493**	**6.073.651**	**169.462**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i l'INE.

La dècada anterior ha representat un canvi molt important en el comportament demogràfic de les diferents zones de Catalunya.

Figura 1: Variació de l'evolució demogràfica* en els períodes 1981-2001 i 2001-07

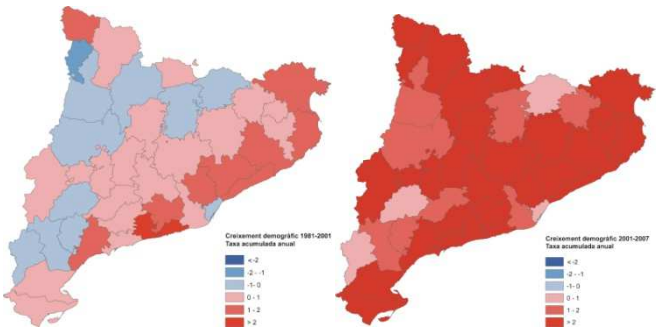

*Els colors vermells indiquen creixement.
Font: Fundació Món Rural.

L'evolució més recent reflecteix els efectes de la situació econòmica, fent que zones com Girona i Ponent passin al capdavant en creixement relatiu (taula 2), tot i que evidentment caldrà calibrar amb sèries temporals més llargues aquestes tendències.

Únicament el Baix Penedès sembla mostrar un ritme encara clarament superior a la resta d'àmbits, incidint en aquest fet la creixent integració funcional amb la Regió Metropolitana de Barcelona. Aquesta evolució ajuda a mantenir una dinàmica relativament favorable en el conjunt.

S'observa també un indici de reducció a les comarques interiors, que pot tenir a veure amb el procés de retorn d'alguns immigrants i amb l'evolució d'algunes branques empresarials.

Entre els elements explicatius de les tendències actuals hi ha, a banda de la incidència de la crisi, factors socials que tendeixen a equiparar les dinàmiques de la població amb altres països de l'Europa occidental.

Taula 2: Creixement relatiu: canvi recent

	% var 2001-11	% var 2010-11
Alt Camp	26,31	-0,30
Baix Camp	31,00	0,79
Baix Penedès	67,49	1,33
Conca de Barberà	13,37	-0,69
Priorat	9,31	-0,57
Tarragonès	36,98	0,17
Camp Tarragona	**36,73**	**0,47**
Metropolità	14,55	0,32
C. Gironines	30,72	0,48
Terres de l'Ebre	20,68	0,03
Ponent	21,73	0,58
C. Centrals	20,48	0,36
Alt Pirineu i Aran	20,48	0,69
Catalunya	**18,52**	**0,36**
Estat Espanyol	**14,77**	**0,36**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

L'actual context socioeconòmic global ha de propiciar un **nou punt de partida** en l'anàlisi demogràfica, donat que les zones que han mostrat un major creixement també poden patir situacions més accentuades de crisi.

2. GRANS TENDÈNCIES I DINÀMIQUES D'ASSENTAMENT

Pel que fa a la distribució per comarques, destaca en part la pèrdua de pes relatiu del Baix Camp, especialment per l'empenta del corredor entre Tarragona i el Baix Penedès. Això –malgrat que Tarragonès i Baix Camp engloben encara més del 70% de la població- novament indicaria una progressiva **integració funcional en un espai territorial més ampli**. També tendiria a incrementar la distància en el pes demogràfic de les diverses comarques en relació al conjunt.

Responent a pautes globals, és evident la dinàmica de litoralització o concentració relativa de la població en una franja litoral relativament estreta, que coincideix amb l'espai de major estabilitat climàtica, accessibilitat i concentració de serveis i activitat de tota mena (taula 3).

Taula 3: Pes de les comarques i dinàmica de litoralització

	2001	2011	Pes s. total 2001	Pes s. total 2011
Comarques litorals				
Tarragonès	182.613	250.142	40,29	40,36
Baix Camp	146.522	191.947	32,32	30,97
Baix Penedès	60.369	101.115	13,32	16,31
Total c. litorals	**389.504**	**543.204**	**85,93**	**87,65**
Comarques interiors				
Alt Camp	35.777	45.189	7,89	7,29
Conca de Barberà	18.780	21.290	4,14	3,44
Priorat	9.228	10.087	2,04	1,63
Total c. interiors	**63.785**	**76.566**	**14,07**	**12,35**
Total Camp de Tarragona	**453.289**	**619.770**	**100,00**	**100,00**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

La distribució altitudinal reforça la **concentració relativa de la població en una reduïda franja litoral**. Tot i això, el segment de 200 a 299 metres incrementa el seu pes relatiu, pel fet de correspondre en bona part a municipis residencials de Reus i Tarragona i a nuclis de l'interior del Baix Penedès (taula 4).

Taula 4: Distribució de la població per alçada dels caps de municipi

Alçada (m)	2001	2011	Variació	% var.	% sobre àmbit 2001	% sobre àmbit 2011
0 a 99	239.589	345.268	105.679	44,11	52,86	55,71
100 a 199	131.182	169.997	38.815	29,59	28,94	27,43
200 a 299	48.195	63.009	14.814	30,74	10,63	10,17
300 a 399	17.567	21.277	3.710	21,12	3,88	3,43
400 a 499	9.253	11.673	2.420	26,15	2,04	1,88
500 i més	7.503	8.546	1.043	13,90	1,66	1,38
	453.289	619.770	166.481	36,73	100,00	100,00

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Molt poca població es localitza a més de 500 metres d'alçada, confirmant la dificultat de viabilitat d'aquestes àrees.

El pes de les capitals en relació a la comarca es tendeix a reduir, exceptuant casos com Montblanc i Falset.

El reforçament dels municipis mitjans-grans tendeix a consolidar el model policèntric del territori, mentre que els municipis petits perden significació relativa.

Taula 5: Evolució de la distribució de la població per trams de població

Trams	2001		2011	
	Total	%	Total	%
> 50.000	205.209	45,27	240.794	38,85
20.000 a 25.000	65.318	14,41	167.493	27,03
10.000 a 20.000	51.789	11,43	40.488	6,53
5.000 a 10.000	29.761	6,57	54.574	8,81
2.000 a 5.000	43.825	9,67	66.554	10,74
1.000 a 2.000	28.995	6,4	23.537	3,8
< 1.000	28.392	6,26	26.330	4,25
	453.289		619.770	

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

El conjunt central que formen Tarragona i Reus - ciutats madures- tendeix a perdre significació en el sistema urbà pel creixement de diferents perfils de municipis (taula 6):

- Les seves respectives perifèries residencials.
- Els municipis del litoral.
- La resta de capitals i petits nuclis urbans.

Taula 6: Pes del conjunt Tarragona/Reus sobre el total

	2001	2011	Var	% var
Reus+Tarragona	205.209	240.794	35.585	17,34
Resta àmbit C.T.	248.080	378.976	130.896	52,76
Àmbit Camp T.	453.289	619.770	166.481	36,73
Reus+Tgn (%)	**45,27**	**38,85**		

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

És significatiu el retrocés relatiu de Tarragona, tot i que cal apuntar la segregació de la Canonja.

Figura 2: Pes de les capitals en relació a la comarca respectiva

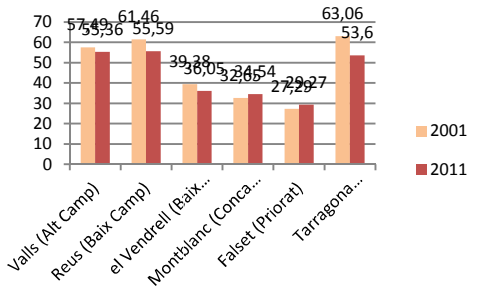

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

3. ANÀLISI EN EL DETALL MUNICIPAL

El mapa següent (figura 3) reflecteix l'evolució diferenciada en el context municipial per a un període de temps que es pot considerar tendencialment representatiu.

Figura 3: evolució de la població per municipis, 2001-2011 (%)

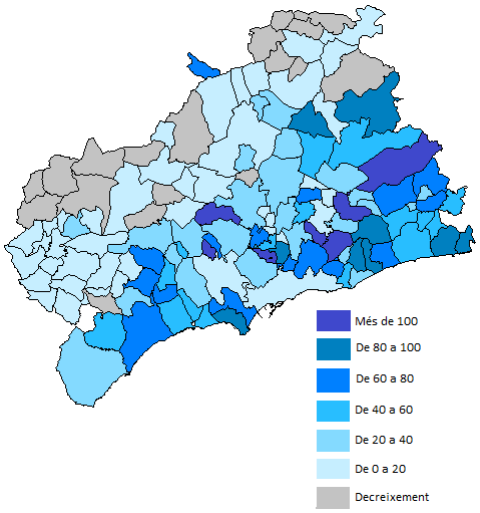

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

A grans trets, s'observa en general una àmplia dinàmica progressiva però també una **diagonal imaginària que identifica les àrees més progressives i més regressives** respectivament. Algunes particularitats destacables (t. 7/8):

- Els increments relatius més elevats corresponen a municipis de perfils cada cop més diversos (litoral, perifèria residencial, muntanya). Fins i tot poden tenir un perfil polièdric (la Pobla de Mafumet).
- El Vendrell, Salou, Cambrils i Calafell tenen increments absoluts cada cop més propers a les ciutats madures.
- En general s'enforteix amb les dades absolutes la posició dels principals municipis litorals.
- Constantí sempre ha tingut un comportament diferenciat per la seva particular localització empresarial i les especificitats socials i d'habitatge.
- Cal recordar que Mont-roig del Camp inclou el nucli de Miami, amb prop del 70% de la població municipal.

Pel que fa als municipis regressius, es pot dir que:

- L'entorn de les muntanyes de Prades i el Montsant mostra reduccions relatives significatives (predeterminades per l'envelliment).

Taula 7: Evolució de la població per municipis, 2001-11 (%): principals creixements

Major creixement absolut			Major increment relatiu		
Municipi	Comarca	Increment	Municipi	Comarca	Increment
Tarragona	TG	18.932	Montmell, El	AC	290,93
Reus	BC	16.653	Montferri	AC	175,51
Vendrell, El	BP	12.679	Albiol, L'	BC	154,80
Salou	TG	12.241	Pobla Maf.	TG	144,99
Cambrils	BC	12.032	Castellvell C.	BC	132,47
Calafell	BP	11.657	Renau	TG	109,09
Vila-seca	TG	8.419	Vespella G.	TG	103,43
Cunit	BP	6.191	Cunit	BP	97,34
Mont-roig C.	BC	5.511	Bonastre	BP	94,55
Valls	AC	4.448	Pobla Mont.	TG	94,11

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

- Casos com Vimbodí (per l'accessibilitat) i la Riba (pel seu component industrial) són singulars.
- En alguns casos els guanys responen a empadronaments ficticis.

Taula 8: Evolució de la població per municipis, 2001-11 (%): principals decreixements

Major decreixement absolut			Major decreixement relatiu		
Municipi	Comarca	Increment	Municipi	Comarca	Increment
Montmell, El	AC	290,93	Ulldemolins	PR	-42
Montferri	AC	175,51	Vimbodí i P.	CB	-35
Albiol, L'	BC	154,80	Rocafort Q.	CB	-32
Pobla Maf.	TG	144,99	Vallfogona R.	CB	-31
Castellvell C.	BC	132,47	Bisbal Falset	PR	-27
Renau	TG	109,09	Riba, La	AC	-23
Vespella Gaià	TG	103,43	Vilanova Pr.	CB	-22

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

La població estacional (taula 9) presenta al Camp de Tarragona la particularitat de significar redistribucions territorials acusades. Es pot parlar d'una **ciutat residencial i d'oci** amb un caràcter cada cop menys temporal.

Taula 9: Població estacional i total en termes d'equivalència a temps complet anual (ETCA), municipis litorals, 2003

	Pobl no resident present ETCA	Pobl resident no present ETCA	Pobl estacional ETCA	Pobl total ETCA
Calafell	8.109	1.834	6.275	22.158
Cambrils	13.397	2.589	10.808	34.363
Cunit	3.811	1.053	2.759	10.098
Mont-roig del Camp	5.982	775	5.207	13.104
Salou	27.110	1.788	25.322	42.274
Tarragona	14.235	9.572	4.663	125.739
Torredembarra	4.331	1.358	2.973	15.086
Vendrell, el	9.313	2.969	6.343	33.163
Vila-seca	8.559	1.864	6.695	21.072

Disponible mun. >5.000 habitants i caps de comarca. Font: Idescat.

4. CONCLUSIONS

Sintèticament, les tendències de distribució de la població al Camp de Tarragona mostren aquestes característiques principals:

- En el període analitzat, **les dinàmiques recessives han estat molt poc significatives** o clarament localitzades territorialment. La situació recent –definida per la crisi econòmica de llarga durada- mostra una clara dinàmica de canvi que fa pensar en l'entrada a un nou escenari.

- **Es confirma un gran espai demograficament progressiu** no només com a resultat de les dinàmiques de metropolització de l'àrea central i del sistema urbà en general, sinó també per l'efecte de la Regió Metropolitana de Barcelona i la localització a l'Arc Mediterrani. Això es detecta sobretot en el corredor litoral Baix Penedès –Tarragonès.

- Des del punt de vista intern, **es tendeix a difuminar la configuració dels corredors preexistents** per la corona residencial de les ciutats, especialmente en l'entorn de Tarragona i Reus (fig. 4).

Figura 4: Àrea residencial periurbana als municipis dels Pallaresos i el Catllar (Tarragonès)

Font: ICC.

- Segueix la **tendència relativa a la litoralització en l'assentament demogràfic**, moderadament atenuada només per determinades pautes residencials periurbanes.

- Es confirma que **les ciutats madures** –bàsicament les capitals de comarca- **deixen de constituir els principals motors relatius de creixement**, tant des del punt de vista absolut com relatiu.

- Malgrat la seva reduïda dimensió i magnitud global, **la situació dels petits municipis no sembla agreujar-se**. Més aviat es detecten situacions de recuperació lleu en zones de relativa accessibilitat o amb incidència del turisme i/o la segona residència. Tot i això, sembla difícil que àmplies zones interiors puguin emergir de la seva relativa atonia (figura 5).

Figura 5: Nucli de Rocafort de Queralt (Conca de Barberà)

Font: ICC.

- Tot i que sovint s'ha interpretat el **creixement demogràfic com a indicador de desenvolupament** d'un territori, cada cop es considera més important relativitzar aquesta consideració. Per exemple, els espais de creixement ràpid mostren indicadors sociolaborals sovint desfavorables en relació a la resta del territori.

Aquestes tendències internes i/o externes **fan necessari avançar en una interpretació més actual** de la distribució del poblament.

ANNEX: SÍNTESI DE DADES TERRITORIALS

1. TERRITORI

Superfície del Camp (ha) per comarques

Camp de Tarragona	2.999,80
Metropolità	3.242,20
Comarques Gironines	5.583,90
Terres de l'Ebre	3.308,40
Ponent	5.586,00
Comarques Centrals	5.612,10
Alt Pirineu i Aran	5.775,60
Catalunya	32.108,00
Espanya	504.645,00
% Camp sobre Cat.	9,34
% Camp sobre Esp.	0,59

Font: Idescat.

Superfície dels Espais d'Interès Natural s. total (%)

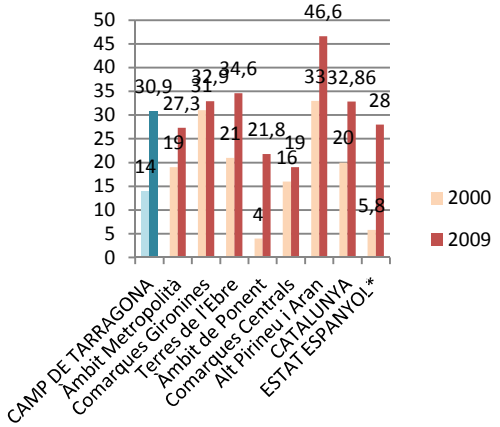

*Dades de l'Estat: incl. ENP i Xarxa Natura 2000. El 2000 incorporaven només ENP. Font: Idescat.

2. DEMOGRAFIA

Evolució demogràfica per comarques i àmbits, 2001-2011 (%)

	2001	2011	Var	% var
Alt Camp	35.777	45.189	9.412	26,31
Baix Camp	146.522	191.947	45.425	31,00
Baix Penedès	60.369	101.115	40.746	67,49
Conca Barberà	18.780	21.290	2.510	13,37
Priorat	9.228	10.087	859	9,31
Tarragonès	182.613	250.142	67.529	36,98
Camp de T.	453.289	619.770	166.481	36,73
À. metropolità	4.390.413	5.029.181	638.768	14,55
C. Gironines	567.552	741.899	174.347	30,72
Terres de l'Ebre	158.797	191.631	32.834	20,68
Àmbit Ponent	300.686	366.022	65.336	21,73
C. Centrals	426.561	513.926	87.365	20,48
Alt Pirineu Aran	64.067	77.189	13.122	20,48
Catalunya	6.361.365	7.302.600	941.235	14,80
Espanya	41.116.842	47.190.493	6.073.651	14,77

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Evolució de la densitat de població (hab/km2)

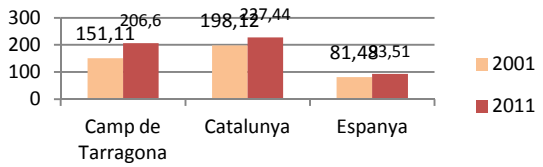

Font: elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat i INE.

Estructura de la població per edats, 2010 (%)

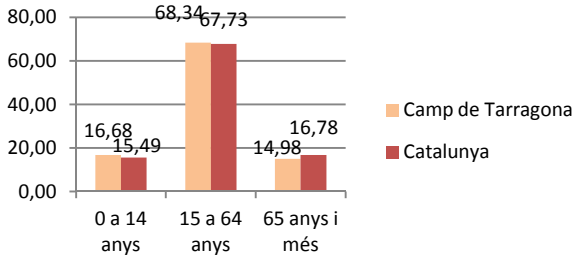

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Posició de l'àrea Tarragona-Reus entre les àrees metropolitanes grans i mitjanes de l'Estat*

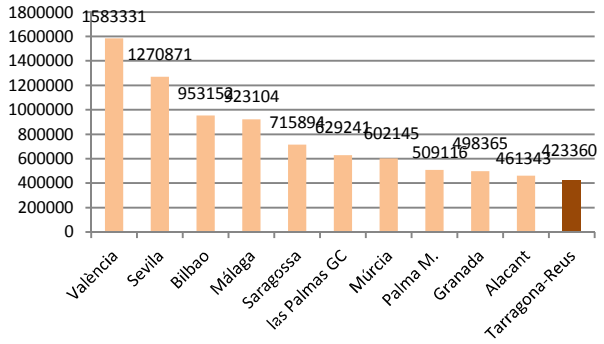

*Àrees urbanes extenses. No inclou Madrid ni Barcelona. Font: el. pròpia a partir de Proyecto AUDES, UCM (2009).

3. MERCAT DE TREBALL

Evolució d'inscrits a la Seguretat Social per mil habitants

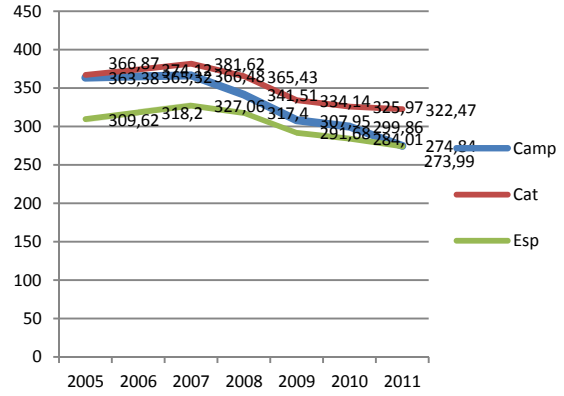

Font: el. pròpia a partir de dades de l'Idescat i Min. Trabajo.

Evolució d'inscrits a l'atur per mil habitants, març de cada any

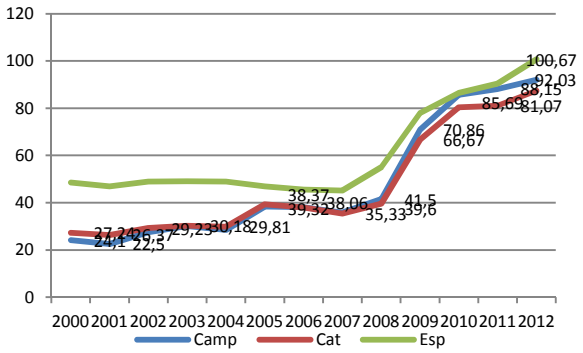

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i l'INE.

4. DINÀMICA ECONÒMICA

Evolució comparativa de passatgers als aeroports

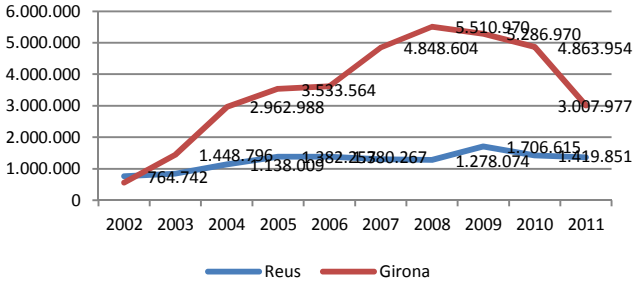

Font: elaboració pròpia a partir de dades d'AENA.

Places turístiques per mil habitants, 2011

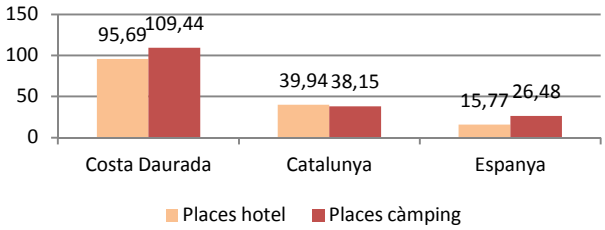

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i l'INE.

Evolució dels habitatges finalitzats, 2006-2011 (%)

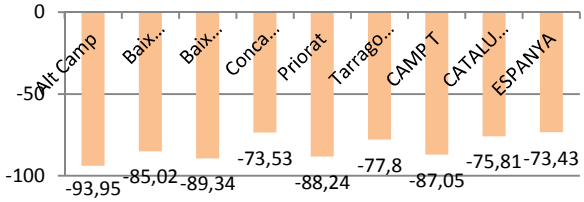

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i l'INE.

Evolució de parc de vehicles totals/1.000 h.

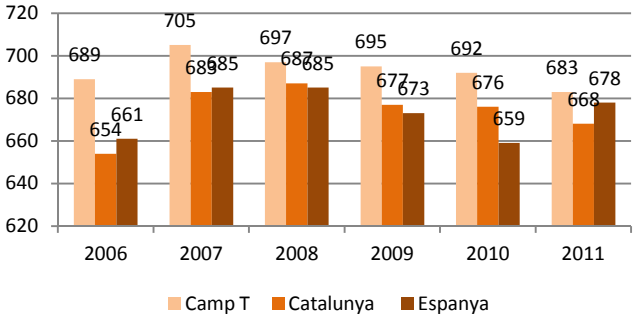

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i INE.